

אגדת ה'יום

הרחבות וכיווני מחשבה על אגדות התלמוד, סביב הדף היומי >> יז-כג אב >> בבא קמא פב-פח

גזל וכבוד שמים

ביאור

הגמרא עוסקת בחלוקת ארץ ישראל לשבטים, בעיקר מההיבטים הממוניים שלה, אבל נוגעת גם בהיבטים אגדיים. שנו רבותינו: הכנרת הייתה בחלקו של נפתלי, ובנוסף הוא קיבל בנחלתו שטח גדול מדרום לכנרת, שמספיק כדי להעלות רשת דיג שלמה מהים.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: חפצים שאינם מחוברים לקרקע, והיו בארץ ישראל כשנכנסו אליה בני ישראל, שייכים לכל השבטים; רק אלו שמחוברים לקרקע היו שייכים לשבט שקיבל את הנחלה באותו מקום.

כל שבט מישראל קיבל בנחלה שטחים מכל הסוגים: הר, שפלה, אדמה מדברית ועמק, שנאמר: "פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו, בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים" (זה נאמר לכל העם, כלומר כל שבט זכה לקבל ערבה, הר וכן הלאה). וכן גם העמים שהיו בארץ לפני כן, לכל אחד מהם היו שטחים מכל הסוגים, שנאמר שם: "הר האמרי ואל כל שכניו", משמע שלא רק בהר האמרי היו כל הסוגים אלא אצל כל אחד מעמי כנען.

הכוונה ללימוד עצמי

שאלות

למה שמי שמקבל את הכנרת לא יקבל מקום על החוף?
מה החידוש הגדול בחלקו של נפתלי?
למה חשוב שלכל שבט יהיו אדמות מכל הסוגים?

המלצות ללימוד

כדאי לחשוב לא רק על השטחים הגאוגרפיים עצמם, אלא על משמעויות נוספות שיכולות להיות להם: מה זה אומר שיש לשבט גם ים וגם יבשה, או גם הר וגם שפלה.

אגדה אחת בשבוע: בבא קמא פא ב

תָּנוּ רַבֵּנָן: יָמָּה שֶׁל טְבַרְיָה בְּחִלְקוֹ שֶׁל נִפְתָּלִי הָיְתָה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁנַטְל מְלֵא חֶבֶל חֶרֶם בְּדְרוֹמָה, לְקַיֵּם מַה שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים לג) "יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה".

תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר:

תְּלוּשִׁים שְׂבָהָרִים, בְּחִזְקַת כָּל הַשְּׂבָטִים הֵן עוֹמְדִים, וּמְחַבְרִים בְּחִזְקַת אוֹתוֹ הַשְּׂבָט.

וְאִין לָךְ כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאִין לוֹ בְּהָר, וּבְשִׁפְלָה, וּבְנֶגֶב, וּבְעֵמֶק, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם א)

"פָּנוּ וְסָעוּ לָכֶם וּבְאוּ הָרַ הָאֱמָרִי וְאֶל כָּל שְׂכֵנָיו, בְּעֵרְבָה, בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְנֶגֶב וּבְחוֹף הַיָּם" וְגו'.

וְכֵן אֵתָּה מוֹצֵא בְּכַנְעִיִּים וּבְכַרְיִזִּים, וּבְכַמּוֹרִיִּים שֶׁלִּפְנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "וְאֶל כָּל שְׂכֵנָיו", אֲלֵמָּה שְׂכֵנָיו הֵכִי הוּוּ.

על האגדה קטעים מהמקורות על לימוד עצמי (אחת לכמה אינונים)

ובאמת הנני רואה עתה מחכמי התלמוד שעשו חבור אחד מהלכות ואגדות, כי תורה אחת היא לנו בפירושה של התורה תורת משה, וכמה וכמה דרכי מוסר וחכמה זהוראות ע"פ תורת משה אשר יוצאים לנו מתוך דבריהם מאגדות. וע"כ תהיתי על הראשונות שחלקתי חבור הזה לב' חלקים, דהיינו חלק אחד מחדושי אגדות, שמן הראוי שלא להפרידן אך לחברן אשה אל אחותה... וע"כ הנני מבקש מאת כל מעיין שישים לבו לזאת, גם מהיום שעשיתיו שני חלקים, לא יהיה מפריד אותם מלעיין בשניהם, כי יראה בהם במקום שזה סותם זה מגלה, זה סוגר זה פותח.

מהרש"א, הקדמה לחידושי הלכות

אותם היסודות, הרכבות שונות *השאלה בסוגיה*

כל אחד הוא כל העולם

מכשנות האצלה

מתוך שיחת הרבי מליובוויטש, תמוז

תשנ"א (מתורגם מידיש)

לכל אחד ואחד מישראל יש את חלקו ושליחותו בעולם שנתן לו הקב"ה. אחד הוא בעל עסק (מ"זבולון"), ואחר ענינו לימוד התורה ("יששכר"), וכיו"ב, ובכל סוג גופא - יש לכל אחד חלק ושליחות אחרת בעולם. וכל אחד נמצא בחלק מסויים בעולם - שאליו הולך אותו הקב"ה, כיון ששליחותו היא דוקא במקום זה. ועד"ז בנוגע לזמן - לכל רגע, כל שעה, כל יום, כל חודש, כל שנה, וכל תקופה - ישנה עבודה ושליחות מסוימת...

יכולה להשאל השאלה: כיון שעבודתי היא רק בפניה קטנה בעולם, ובפרט שבפרט - למאי נפק"מ כ"כ כיצד אתנהג בזה, ועל אחת כמה וכמה שלכאורה אין לזה - לדעתו - שום השפעה על כל העולם?...

כפי שהיה בנוגע לחלוקת ארץ ישראל - שאע"פ שכל שבט (וכל משפחה בכל שבט) קבל חלק מסויים בארץ ישראל, היה בכל חלק את כל המעלות דכל חלקי ארץ ישראל... כמאמר חז"ל: "אין לך מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק".

כמובן מזה ש"כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם", שכיון שכל העולם נברא בשבילו, הרי מובן שיש בכחו לפעול בכל העולם, עי"ז שהוא - בחלקו הפרטי - כולל בתוכו את כל העולם כולו.

האמור השלם: כצ"ל אצלה היום בפייסבוק

בתקופת טיולי הקיץ, אנשים נחשפים לא רק לנופים גאוגרפיים חדשים, אלא גם לנופים תרבותיים ואנושיים. כשאדם מהשפלה נוסע לצימר בגליל, הוא מתרשם לא רק מההרים ומהאוויר, אלא גם מהאנשים במקום ומהאווירה. אינו דומה עכבר העיר לעכבר הכפר, תושב ירושלים לתושב אילת, איש הגולן לאיש הנגב.

המפגש בין אנשים מנופים שונים יכול להוביל לקרבה, אבל גם לנתק. מטייל יכול ליהנות מהים בתל אביב, אבל להרגיש שהוא "לא מבין את האנשים שמסוגלים לחיות כאן". מתבונן מבחוץ יכול להתפעל מאתרים בירושלים, ומאותה נקודת מבט לראות גם בירושלמים מיצג תיירותי - הוא אף פעם לא יצליח לקלוט את האופי שלהם.

כמובן, תחושות כאלו יכולות לעלות בלי קשר לאזורים שונים בארץ. הרבה אנשים מרגישים שאנשים אחרים זרים כלפיהם לחלוטין, עד שבלתי אפשרי להבין אותם, לפרש את התנהגותם, לדבר איתם. הרבה לפני שצמחו בישראל הבדלי עדות או מגזרים, העם היה מחולק לשבטים. בחלק מהתקופות השבטים התנהלו ממש בנפרד, כל שבט בנחלתו תחת הנהגה משלו. אפשר היה לחשוב שאם עם ישראל בנוי משבטים, ואף נצטווה מאת ה' לחלוק לפי שבטים את ארץ ישראל, הוא באמת מורכב מחלקים שונים במהותם. האם זה נכון? על ההבדלים בין השבטים אין לערער, הרי לא סתם נחלק העם לשנים עשר, בוודאי לכל שבט אופי ותכונות משלו. השאלה היא האם ההבדלים תהומיים עד כדי יצירת פערים מוחלטים, או שהשוני הוא שולי לעומת הצדדים המשותפים.

החלוקה לנחלות הייתה יכולה להביא אותנו לצדד באפשרות הראשונה: כשם שהנגב והכנרת נראים הפוכים זה מזה לגמרי, גם יהודה השוכן בנגב אינו קשור לנפתלי השוכן בכנרת. יש שבטים של מדבר ושבטים של ים, שבטים של הר ושל שפלה. באים חז"ל ומשנים קודם כל את הבנתנו בנוגע להבדלים הגאוגרפיים: השוני אינו מוחלט כפי שנראה. הרי לכל ים יש חוף, וליד הכנרת השלווה עומדים אנשי מסחר ועוסקים בתעשיית דגים. וכפי שהכנרת אינה רק ים, גם האזור ההררי אינו מורכב מהרים בלבד, וגם בישימון יכול להימצא נווה מדבר. בכל חבל ארץ יש תכונות דומיננטיות, אך אפשר למצוא גם מאפיינים אחרים, כאלה שדומיננטיים יותר במקומות אחרים.

ייתכן שחז"ל באו ללמדנו לא רק על ברכתו הגשמית של כל שבט, אלא גם על הצדדים השווים בין השבטים. בכל שבט יש גיוון פנימי, ואפשר למצוא בו אנשים מכל הסוגים. מצד אחד זה אומר שכל שבט יכול להתקיים בעצמו, שהרי יש בו את כל סוגי האנשים הדרושים לקיומו, אך מצד שני זה מאפשר גם ליצור גשרים בין השבט לשאר השבטים - שהרי כל הצדדים קיימים בכלם. אפשר לומר זאת לא רק על השבטים: כל בני האדם מורכבים מאותם היסודות, השאלה היא רק מה מבנה התרכובת, מה בולט יותר ומה היחסים בין המרכיבים, אך מכל מקום קורצנו מאותם החומרים. תמיד יהיה אפשר למצוא את המכנה המשותף, ועל גביו להצמיח את הזיקה בינינו.